

1 Existuje v tomto členském státě zákonná úprava majetkových poměrů v manželství? Co je v ní stanoveno?

Majetkový režim manželů je soubor právních předpisů upravujících majetkové poměry mezi manžely a se třetími osobami. Stanoví pravidla vztahující se na manžele, pokud jde o práva k majetku a jeho vlastnictví během doby trvání daného režimu nebo při jeho zrušení v případě smrti nebo rozvodu.

Jestliže se manželé nerozhodli upravit své manželské majetkové poměry v manželské smlouvě, podléhají zákonnému režimu společného jmění nabytého během manželství (*communauté réduite aux acquêts*), definovanému v článku 1401 a násl. občanského zákoníku (*Code civil*).

Tento zákonný režim společného jmění rozlišuje tři skupiny majetku: oddělené jmění jednotlivých manželů a majetek ve společném vlastnictví manželů.

Veškerý majetek, který manželé vlastnili před uzavřením manželství a který nabyli během doby trvání manželství dědictvím, darem či odkazem (článek 1405 občanského zákoníku), zůstává i nadále v odděleném jmění. Odděleným jměním podle definice článku 1404 občanského zákoníku zůstává i některý osobní majetek, například oděvy, odškodnění za újmu na zdraví či náhrada nemajetkové újmy atd. Majetek nabytý náhodou nebo výměnou za oddělené jmění představuje rovněž oddělené jmění (články 1406 a 1407 občanského zákoníku).

Společné jmění na druhou stranu sestává z majetku, který manželé nabyli společně nebo samostatně během manželství, včetně jejich výdělků a mezd.

Článek 1402 občanského zákoníku stanoví také domněnku společného jmění, která umožňuje zařadit veškerý majetek, u něž nelze prokázat, že patří do odděleného jmění, do společného jmění nabytého po uzavření manželství.

V zásadě má každý z manželů právo společné jmění samostatně spravovat nebo s ním nakládat (článek 1421 občanského zákoníku). Nicméně v případě nejzávažnějších úkonů, jako je bezúplatné zcizení nemovitého majetku, dobrého jména, nepřevoditelných cenných papírů, jejich převod a zřízení věcných práv k nim atd., je vyžadován souhlas obou stran (články 1422 a 1424 občanského zákoníku).

2 Jak si mohou manželé uspořádat majetkové poměry v manželství? Jaké jsou v tomto případě formální požadavky?

Co se týká základních pravidel, nepodléhají dohody o majetkových vztazích v manželství v zásadě žádným omezením. Článek 1387 občanského zákoníku stanoví, že „právní předpisy upravující poměry v manželství týkající se majetku pouze v případě neexistence zvláštních dohod, které manželé mohou uzavřít, považují-li to za vhodné, pokud tyto dohody neporušují veřejnou morálku nebo níže uvedená ustanovení“.

Manželé tudíž mohou o úpravě majetkových poměrů v manželství volně rozhodnout, za předpokladu, že dodrží závaznou základní úpravu stanovenou v článku 212 a násl. občanského zákoníku.

Občanský zákoník popisuje několik možných typů smluvních režimů: smluvní majetkové společenství (např. systém úplného společného jmění stanovený článkem 1526 občanského zákoníku), oddělené jmění (článek 1536 a násl. občanského zákoníku) nebo sdílení majetku nabytého po uzavření manželství (článek 1569 a násl. občanského zákoníku).

Co se týká formálních náležitostí nutných k platnosti dohod o majetkových poměrech v manželství, dohody musí být sepsány před uzavřením manželství formou notářské listiny (články 1394 a 1395 občanského zákoníku). Dohody lze stejnou cestou měnit formou notářské listiny, v souladu s podmínkami dle článku 1397 občanského zákoníku. Ode dne, kdy vstoupil v platnost zákon č. 2019-222 ze dne 23. března 2019 o plánu na období 2018–2022 a reformě systému soudnictví (*loi no 2019-222 du 23 mars 2019 de programmation 2018 2022 et de réforme pour la justice*), je nyní možné úpravu majetkových poměrů v manželství pozměnit, aniž by se čekalo na uplynutí lhůty dvou let, a změna úpravy již v zásadě nevyžaduje potvrzení soudem (neexistují-li námitky ze strany věřitelů či dospělých dětí).

3 Je svoboda uspořádat majetkové poměry v manželství nějak omezena?

Zásada svobody rozhodovat o dohodách o majetkových poměrech v manželství je omezena závaznými podmínkami základní úpravy, jež se použijí na všechny režimy bez rozdílu.

Tyto podmínky jsou uvedeny v článku 212 a násl. občanského zákoníku. Konkrétně k nim patří ustanovení chránící rodinné obydlí (článek 215 třetí odstavce), pravidla týkající se na přispívání na výdaje domácnosti (článek 214) a společná a nerozdílná odpovědnost za dluhy domácnosti (článek 220).

4 Jaké jsou právní účinky rozvodu, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné na majetkové poměry v manželství?

V případě rozvodu, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné majetkový režim manželů zaniká a vypořádá se.

Vypořádání majetkových poměrů v manželství je proces, který probíhá u notáře a při kterém se zjistí a ocení majetek a dluhy každého manžela.

Využití služeb notáře však není povinné, nedochází-li k rozdělení nemovitého majetku.

Příčiny zrušení společného jmění jsou uvedeny v článku 1441 občanského zákoníku: smrt jednoho z manželů, prohlášení jednoho z manželů za mrtvého, rozvod, rozluka, rozdělení jmění nebo změna majetkových poměrů v manželství.

Co se týká data, k němuž rozvod nabývá účinnosti, v případě rozvodu dohodou manželství zaniká dnem, k němuž se dohoda o rozvodu manželství, uzavřená ve formě soukromé listiny a podepsaná právními zástupci, stává vykonatelnou. V případě rozvodu prostřednictvím soudu se jedná o datum, k němuž rozhodnutí o rozvodu manželství nabude právní moci.

5 Jaké jsou důsledky smrti jednoho z manželů pro majetkové poměry v manželství?

Smrt jednoho z manželů je příčinou zrušení majetkových vztahů v manželství. Ke zrušení dochází ke dni úmrtí, a to pokud jde o vztahy mezi manžely i o vztahy se třetími osobami. V případě manželů, na něž se vztahuje zákonný režim společného jmění, článek 1441 občanského zákoníku stanoví, že společné jmění zaniká smrtí jednoho z manželů.

Při úmrtí osoby žijící v manželství je tudíž zapotřebí dvojího vypořádání: nejdříve vypořádání majetkových vztahů mezi manželi a poté vypořádání dědictví.

Podle článku 763 občanského zákoníku platí, že obýval-li pozůstalý manžel jako své místo obvyklého bydliště nemovitost ve vlastnictví obou manželů či plně náležející do pozůstalosti, má právo tento nemovitý majetek bezplatně užívat i požívat po dobu jednoho roku. Jedná se o důsledek manželství.

6 Jaký orgán má pravomoc rozhodovat ve věci majetkových poměrů v manželství?

Ve věcech majetkových poměrů v manželství je příslušný soudce pro rodinné záležitosti (*juge aux affaires familiales, JAF*) (zákon č. 2009-506 ze dne 12. května 2009 o zjednodušení právní úpravy (*loi n° 2009-506 du 12 mai 2009 sur la simplification du droit*), nařízení č. 2009-1591 ze dne

17. prosince 2009 o řízení před soudcem pro rodinné záležitosti ve věcech majetkových poměrů v manželství a společného vlastnictví (*décret no 2009-1591*

du 17 décembre 2009 relatif à la procédure devant le juge aux affaires familiales en matière de régimes matrimoniaux et d'indivisions), oběžník CIV/10/10 ze dne 16. června 2010 o pravomocích soudce pro rodinné záležitosti ve věci vypořádání (*circulaire CIV/10/10 du 16 juin 2010 sur les compétences du juge aux affaires familiales en matière de liquidation*)).

V případě rozvodu dohodou bez účasti soudu má dohoda mezi manžely formu soukromé listiny podepsané právními zástupci, přičemž originál listiny se uloží u notáře (článek 229-1 občanského zákoníku). Při rozvodu dohodou se majetkové poměry mezi manžely vypořádají v okamžiku rozvodu. Dohoda musí obsahovat prohlášení o vypořádání majetkových poměrů mezi manžely, které musí být zaznamenáno notářem, jestliže se vypořádání týká majetku, jež vyžaduje zápis v katastru nemovitostí (konkrétně nemovitého majetku) (článek 229-3 občanského zákoníku). V tomto případě se vyžaduje účast dvou právních zástupců a notáře.

Služeb notáře je zpravidla nutné využít při vypořádání majetkových poměrů mezi manžely vždy, když se vypořádání týká alespoň jedné nemovitosti, jež musí být zapsána v katastru nemovitostí.

Soud rozhoduje pouze v případech sporu nebo v případech, kdy nedojde k dohodě.

7 Jaké jsou důsledky majetkových poměrů v manželství pro právní vztahy mezi jedním z manželů a třetí osobou?

Vztahy mezi manžely a třetími osobami se řídí článkem 220 občanského zákoníku, který je základním režimovým ustanovením použitelným bez ohledu na daný režim vztahů mezi manžely. Uvedený článek stanoví zásadu společné a nerozdílné odpovědnosti manželů za dluhy domácnosti: „Každý z manželů má právo samostatně uzavírat smlouvy týkající se údržby domácnosti nebo vzdělávání dětí. Každý z manželů odpovídá společně a nerozdílně za veškeré dluhy, které takto vznikly druhému z manželů. Společná a nerozdílná odpovědnost se však nevztahuje na výdaje, které jsou zjevně nepřiměřené vzhledem k životnímu stylu domácnosti, užitečnosti či zbytečnosti dané transakce nebo existenci či neexistenci dobré víry třetí strany, která smlouvu uzavřela.

Nevztahuje se ani na dluhy, které nevznikly se souhlasem obou manželů v souvislosti s koupí na splátky nebo půjčkami, ledaže jde o nízké částky nezbytné pro denní potřebu a v případě existence více půjček není celková výše těchto částek zjevně nepřiměřená s ohledem na životní styl domácnosti.“

Podle zákonného režimu společného jmění mohou věřitelé dle článku 1413 občanského zákoníku v zásadě žalovat o splacení dluhů, za které pár odpovídá společným jměním.

Výdělek a mzdu manžela však mohou v souladu s článkem 220 občanského zákoníku (článek 1414 občanského zákoníku) věřitelé druhého manžela zabavit pouze tehdy, vznikl-li dluh v důsledku údržby domácnosti nebo vzdělávání dětí.

Tento závazek se nevztahuje na společné jmění rovněž v případě, že jeden z manželů samostatně převezme zajištění nebo se zaváže půjčkou. Nesouhlasili druhý manžel výslovně, závazek se v těchto případech vztahuje pouze na oddělené jmění a příjem manžela, který smlouvu uzavírá (článek 1415 občanského zákoníku).

8 Krátký popis postupu pro rozdělení společného jmění manželů v tomto členském státě, včetně jeho vypořádání a zániku

Za účelem vypořádání majetkových poměrů manželů je třeba určit různé skupiny majetku (oddělené a společné jmění, splatné platby a dluhy mezi manžely, aktiva a závazky). Existují-li skupiny majetku, které mají být rozděleny, rozdělí se poté tak, aby se majetek a aktiva rozdělili mezi manžely.

V režimu společného jmění nabytého po uzavření manželství platí zásada, že se společné jmění rozdělí mezi manžely na polovinu. Strany se však mohly v manželské smlouvě dohodnout na jiném, nerovném rozdělení majetku.

K rozdělení společného jmění může dojít smírným řešením, anebo prostřednictvím soudu. V případě smírného řešení manželé mezi sebou sepišou dohodu o rozdělení majetku. Tato dohoda bude mít formu notářské listiny, pokud se týká majetku, který vyžaduje zápis v katastru nemovitostí. Pokud se strany na vypořádání nebo rozdělení majetku nedohodnou, rozhodne o rozdělení soud. Soudce rozhodne o návrzích na pokračující společné vlastnictví nebo přednostní přidělení (článek 831 občanského zákoníku).

Bez ohledu na to, zda k rozdělení dojde smírnou cestou nebo prostřednictvím soudu, končí proces rozdělením na části podle zásady rovného rozdělení na základě stejné hodnoty. Každému oprávněnému je tudíž přidělen majetek v hodnotě odpovídající jeho právům týkajícím se společného vlastnictví. Je-li složení skupiny majetku takové, že není možné vytvořit části o stejné hodnotě, nerovnost se kompenzuje vyrovnávací platbou. Některý majetek může být rovněž přednostně zařazen do podílu jedné z oprávněných osob.

Rozdělení má deklaratorní účinek; jinými slovy, platí právní fikce, že každý z manželů vždy vlastnil majetek obsažený v jeho podílu a nikdy nevlastnil ostatní rozdělovaný majetek.

9 Jaké jsou postupy a dokumenty nebo informace, které se obvykle požadují pro účely registrace nemovitého majetku?

V případě rozdělení majetku vyžadujícího registraci (jinými slovy nemovitého majetku) smírnou cestou musí mít dohoda o vypořádání a rozdělení majetku formu notářské listiny.

Článek 710-1 občanského zákoníku stanoví, že „za účelem splnění náležitostí registrace nemovitého majetku se každý úkon nebo právo musí zakládat na notářské listině, která je uložena u notáře vykonávajícího praxi ve Francii, soudním rozhodnutím nebo úřední listině vydané správním orgánem“.

Manželé musí poté uhradit za prvé poplatek ve výši 2,5 %, vypočtený z čisté hodnoty rozděleného majetku, a za druhé poplatky a odměnu notáře.

Poslední aktualizace: 09/03/2022

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.